

Vabariigi Valitsuse määruse „Elutähtsa mobiiltelefoniteenuse osutajale riigisisese rändlusteenuse osutamise valmisoleku loomise kulu hüvitamise tingimused, ulatus ja kord“ eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

1.1. Sisukokkuvõte

Riigikogu võttis 2. juunil 2026. a vastu kriisiolukorra ja riigikaitse seaduse¹ (KORKS) (RT I, 30.06.2026, 1), mis jõustub 1. oktoobril 2026. a ning millega täiendatakse elektroonilise side seadust riigisisese rändlusteenuse paragrahviga (§ 88¹).

Riigisisene rändlusteenus on rändlusteenus, millega elutähtsa mobiiltelefoniteenuse osutaja võimaldab teise elutähtsa mobiiltelefoniteenuse osutaja kliendil Eestis kasutada mobiiltelefoniteenust oma mobiilsidevõrgus.

Riigisisese rändlusteenuse võib võtta kasutusele Vabariigi Valitsuse otsusel erakorralise seisukorra või sõjaseisukorra ajal, kui on tekkinud mobiilsidevõrgu taristu pikaajaline, raskete tagajärgedega või muu suure mõjuga katkestus elutähtsa mobiiltelefoniteenuse osutamisel.

Riigisisese rändlusteenuse võimaldamiseks peavad elutähtsa mobiiltelefoniteenuse osutajad avama oma mobiilsidevõrgu teistele mobiiltelefoniteenuse osutajate klientidele. Mobiilsideteenuse osutajatel on tehniline valmisolek selleks olemas. Riigisisese rändluse käivitamist on harjutatud lauaõppuste käigus, samuti ühe mobiilside tugijaama piires piiratud ulatuses 2026. a juunis toimunud õppuse „Ilves“ ajal.

Praegu ei ole näha, et riigisisese rändluse käivitamise valmiduse hoidmine tekitaks mobiiltelefoniteenuse osutajatele lisakulu, kuid tehnoloogiate arengut arvestades ei saa välistada, et mõningad kulud võivad tulevikus tekkida. Vabariigi Valitsuse määrusega luuakse võimalused nende hüvitamiseks. Eelnõus sätestatakse elutähtsa mobiiltelefoniteenuse osutajale riigisisese rändlusteenuse osutamise valmisoleku loomise kulu hüvitamise tingimused, ulatus ja kord juhaks, kui kulud peaksid tekkima.

Eelnõuga kaasneb positiivne mõju riigi julgeolekule, kuna riigisisene rändlus suurendab mobiiltelefoniteenuse kättesaadavust ka siis, kui mõne mobiiltelefoniteenuse osutaja mobiiltelefonivõrk on näiteks purustatud. Eelnõu ei suurenda oluliselt sideettevõtjate halduskoormust, kuna nad on juba võimelised sellist teenust osutama. Halduskoormuse tasakaalustamise reeglit ei kohaldata, sest tegemist on julgeoleku kaalutlustest tingitud erandiga.

1.2. Eelnõu ettevalmistaja

Eelnõu ja seletuskirja on koostanud Justiits- ja Digiministeeriumi sideturgude talituse peaspetsialist Liisi Moks (liisi.moks@justdigi.ee).

Eelnõu ja seletuskirja on keeleteoimetanud Justiits- ja Digiministeeriumi õigusloome korralduse talituse toimetaja Aili Sandre (aili.sandre@justdigi.ee).

¹ [Kriisiolukorra ja riigikaitse seadus](#).

1.3. Märkused

Eelnõu on seotud kriisiolukorra ja riigikaitse seadusega, mis jõustub 1. oktoobril 2026, ning on kaudselt seotud Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammiga.

Eelnõu ei ole seotud Euroopa Liidu õiguse rakendamisega.

Kriisiolukorra ja riigikaitse seaduse väljatöötamise alus oli Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammi 2023–2027 punkt 1.2.3: „Ühiskonna kriisikindluse suurendamiseks ja selgema kriisijuhtimise tagamiseks uuendame õigusruumi, võttes vastu kriisiolukorra ja riigikaitse seaduse“.

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb kolmest paragrahvist.

Eelnõu § 1 lõikes 1 sätestatakse põhimõte, et riigisisese rändlusteenuse osutamise tehnilise valmisoleku tagamiseks vajalikud investeeringud ning nende hooldusega seotud kulud hüvitatakse riigieelarvest Justiits- ja Digiministeeriumi eelarve kaudu. Hüvitamise objektiks on riigisisese rändlusteenuse rakendamiseks vajalik riist- ja tarkvara ning nende toimimise tagamiseks vajalikud hooldusteenused.

Kulude hüvitamise eesmärk on vältida olukorda, kus avalikes huvides kehtestatud riikliku valmisoleku loomisega seotud kulud jääksid üksnes sideettevõtja kanda.

Hüvitamine toimub fikseeritud maksetena üks kord aastas Justiits- ja Digiministeeriumi ning elutähtsa mobiiltelefoniteenuse osutaja vahel sõlmitud lepingu järgi.

Eelnõu § 1 lõike 2 kohaselt peavad elutähtsa mobiiltelefoniteenuse osutaja riist- ja tarkvara soetamise või väljavahetamise vajadus, soetamise viis ning sellega seotud kulud enne kohustuste võtmist olema Justiits- ja Digiministeeriumiga kooskõlastatud. Sätte eesmärk on tagada riigieelarveliste vahendite sihipärane kasutamine ning vältida põhjendamatuid kulusi.

Eelnõu § 1 lõikes 3 nähakse ette andmed ja dokumendid, mille elutähtsa mobiiltelefoniteenuse osutaja peab kooskõlastamise menetluses esitama. Tarnija pakkumine võimaldab hinnata kavandatava tehnilise lahenduse funktsionaalsust, mahtu, maksumust ja elluviimise ajakava. Hoolduskulu eelarve esitamine võimaldab hinnata valmisoleku tagamisega kaasnevaid kulusid.

Eelnõu § 2 eesmärk on tagada, et võimalikud erimeelsused kulude hüvitamise tingimuste või ulatuse üle ei seaks ohtu riigisisese rändlusteenuse valmisolekut. Riigisisese rändlusteenuse võimaldamine on seotud olulise avaliku huviga: elanikkonnale mobiiltelefoniteenuse kättesaadavuse säilitamine ka olukorras, kus ühe teenuseosutaja võrk on kahjustunud või selle toimimine on oluliselt häiritud.

Sätte eesmärk on, et riigisisese rändlusteenuse toimimiseks vajalik valmisolek luuakse ja see säiliks sõltumata sellest, kas pooled on konkreetse hüvitise suuruses kokkulepe juba jõudnud või on läbirääkimised veel pooleli.

Eelnõu §-s 3 sätestatakse määrase jõustumine.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu ei ole seotud Euroopa Liidu õiguse rakendamisega.

4. Määruse mõjud

Muudatuse rakendamisega ei kaasne sotsiaalsed ega demograafilist mõju, samuti mõju välissuhetele, regionaalarengule, riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse korraldusele ega ka elu- ja looduskeskkonnale.

Muudatusega rakendamisega kaasneb positiivne mõju riigi julgeolekule, kuna riigisisene rändlus suurendab mobiiltelefoniteenuse kättesaadavust ka juhtudel, kui mõne mobiiltelefoniteenuse osutaja mobiiltelefonivõrk on näiteks purustatud.

Riigisisese rändluse võimaldamiseks valmisoleku loomine miinimummahus ja vaid erakorralise seisukorra või sõjaseisukorra ajaks ei eelda praeguse info põhjal lisainvesteeringuid mobiiltelefonivõrkudesse.

Eelnõuga ei kaasne olulist ettevõtjate halduskoormuse suurenemist. Riigisisese rändlusteenuse valmisoleku tagamiseks vajalike investeeringute tekkimise korral peab elutähtsa mobiiltelefoniteenuse osutaja kulude hüvitamiseks esitama Justiits- ja Digiministeeriumile kooskõlastamiseks tarnija pakkumise ja hoolduskulu eelarve. Tegemist on üksikjuhtumipõhise ning piiratud mahuga teabe esitamise kohustusega, mis rakendub üksnes kulude hüvitamise menetluses. Praeguse teadmise kohaselt ei ole selliste investeeringute tegemine vajalik ning seetõttu ei ole eelnõu rakendamisel ette näha ettevõtjate halduskoormuse olulist suurenemist.

Halduskoormuse tasakaalustamise reeglit eelnõus ei kohaldata, sest halduskoormus lisandub julgeoleku olulise vajaduse tõttu (HÕNTE § 1 lg 4²).

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse jõustumine ei too kohe kaasa lisakulusid riigieelarvele ega suurenda riigieelarve tulusid.

Riigisisese rändlusteenuse osutamise tehniline valmisolek on praegu mobiiltelefoniteenuse osutajatel olemas. Küll peab arvestama, et mobiiltelefoniteenuse osutaja mobiiltelefonivõrk ei ole võimeline osutama riigisisese rändluse käivitamisel mobiiltelefoniteenust sama kvaliteediga, mis tavaolukorras: andmesidekiirus väheneb, kuna kasutajate hulk on oluliselt suurem.

Samas võib tulevikus mobiilsidevõrkude tehnoloogiline uuendamine või uute mobiilsidevõrgu tehnoloogiate (6G) kasutuselevõtt kaasa tuua vajaduse teha lisainvesteeringuid, et säilitada riigisisese rändlusteenuse osutamise valmisolek. Selliste investeeringute vajadust, ulatust ja maksumust ei ole praegu võimalik prognoosida, kuna need sõltuvad tulevastest tehnoloogilistest lahendustest, nende rakendamise ajakavast ning konkreetsete sideettevõtjate võrkude arengust.

Määrusega luuakse õiguslik alus selliste põhjendatud kulude hüvitamiseks riigieelarvest juhul, kui need tulevikus tekivad.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub 1. oktoobril 2026, kui jõustub kriisiolukorra ja riigikaitse seadusega täiendatud elektroonilise side seaduse § 88¹ lõike 8 volitusnorm. Kuna riigisisese rändlusteenuse valmisolek on loodud, ei ole tarvis lisaaega muudatustega tutvumiseks ning määruse üldises korras jõustumine on õigustatud.

7. Eelnõu koostöölastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu edastatakse eelnõude infosüsteemi kaudu koostöölastamiseks Siseministeeriumile, Rahandusministeeriumile ja Riigikantseleile ning arvamuse avaldamiseks Eesti Infotehnoloogia ja Telekommunikatsiooni Liidule.